

УДК 130.31

Крамаренко К. І.¹, Арсентьева Г. О.²

¹ студ. гр. ФЕУ-516 ЗНТУ

² канд. філос. наук, доц. ЗНТУ

АНТРОПОЦЕНТРИЧНА ЕТИКО-ПРАВОВА СПРЯМОВАНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ П. ЮРКЕВИЧА

Філософія П. Юркевича антропоцентрична з етико-правовою спрямованістю, адже за його переконанням «філософія завжди визнає людину моральною особистістю».

Гідність людини мислитель виводить із природної унікальності людської істоти, бо вона одна з-поміж інших істот «достеменно володіє моральною вільністю. Гідність людини мислитель вважає невід'ємною моральною рисою особистості, оскільки за будь-яких обставин «людина мусить бути особою; певною особистістю, що не розчиняється у загальному, і при цьому вона повинна залишатися людиною – це означає виявляти у собі, у своїй індивідуальності загальнолюдську природу. Отже, особливою якістю, що відрізняє людину від тварини, є здатність до моральної свободи – тобто здатності діяти не завжди відповідно до обставин чи потягів свого ества, а, коли необхідно, і всупереч ним, йдучи за повелінням морального закону.

Піднесення людини до моральної особистості, на думку філософа, обумовлено її можливістю «пізнавати своє життя як частину одного вищого порядку. Тобто, П. Юркевич повертається до питання, яке ставила ще антична філософія щодо ролі і призначення людини, та визначальних принципів її діяльності. Зокрема, у праці «Філософія права» мислитель аналізує вирази «Neminem Leade» (нікому не зашкодь), «Suum cuique tribue» (кожному віддай належне), «Imo omnes giantum potes iuva» (допомагай усім,

скільки зможеш), які вказують, на думку філософа, зокрема, на необхідність для людини «піднятися вище від прихильності до себе настільки, щоб служити для гаразду інших. Виявом гідності і високого призначення людини, на якому наголошував П. Юркевич, є і те, що їй «суджено особисто нести відповідальність за все содіяне у світі.

П. Юркевич вважав саме право і закон невід'ємними складовими повноцінного буття людини, умовою її гідного існування, але наголошував на необхідності їхньої моральної виправданості. Філософ був переконаний у тому, що на моральних вимогах справедливості ґрунтується мир між людьми, адже саме моральне ставлення людей до собі подібних (на відміну від тварин) є у своїй основі мирне. Тільки морально-виправдане, ціннісно-орієнтоване (а, значить, і справедливе) право і відповідний йому закон, на його думку, можуть бути зрозумілими, визнаними і включеними в систему життєвих сенсів і морально-етичних орієнтирів людини. Роздумуючи над тим, що саме право мусить бути внутрішньою суттю людини, її вічним призначенням, П. Юркевич робить висновок, що «право людини залежить від її гідності, яке завдання вона покликана здійснити у світі, і яке місце вона повинна посісти у державі згідно зі своїми заслугами: це право об'єктивне на відміну від позитивного, право, яке впливає з ідеї справедливості – на відміну від права, узаконеного позитивним законом; перше має значення як справедливість від природи, друге є право сильного, того, що встановлює. Цікавим, на нашу думку, є порівняння мислителем держави з людиною у плані подібності внутрішніх зв'язків і складності організації всередині цих двох систем та встановленні зовнішнього підпорядкування між ними. Зазначаючи, що «держава є людиною великих розмірів, тому, визначивши суть людини, можна визначити і суть або думку держави», П. Юркевич обстоює думку про те, що досконалість держави знаходиться у прямо пропорційній залежності від умов досконалості людини.